

Akustické proměnné (Backley 2011)

rezonance

vysoká: **A**

otevřené mluvní ústrojí

nízké a střední vokály/sonory

frekvence

nízká: **L**

nevýraznost (murmur)

znělé/nazální hlásky

barva

sytá: **U**

měkkost (mellow)

labiální/zadní hlásky

nízká: **?**

překážka v mluvním ústrojí

okluzivní konsonanty

vysoká: **H**

pronikavost

neznělé/orální hlásky

světlá: **I**

ostrost (strident)

přední vokály/sibilanty

= **dark** sounds

= **light** sounds

Příznakové vokály: I+U

Albánština

i	y	u	l	I+U	U
ε	ɔ		I+A		U+A

Finština

i	y	u	l	I+U	U
e	∅	o	I+A	I+U+A	U+A

Yukaghir (Kolyma)

i		u	l		U
e	∅	o	I+A	I+U+A	U+A

Melodické roviny

univerzále: kategorie melodických rovin a jejich elementy

rezonance: A-?   barva: U-I   frekvence: L-H

jazykově specifický parametr:

komplexita rovin = max. 1 vs. max. 2 elementy v jednom segmentu

2 typy jazyků: I+U vs. *I+U

rovina: barva

max. 1 element

✓

✗

↓

↓

*I+U

I+U = [y]/[∅]...

čeština,
angličtina...

albánština,
finština

I+U vs. *I+U

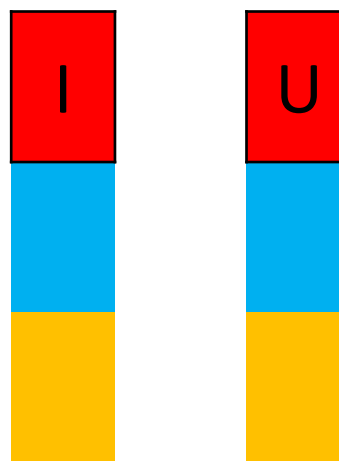
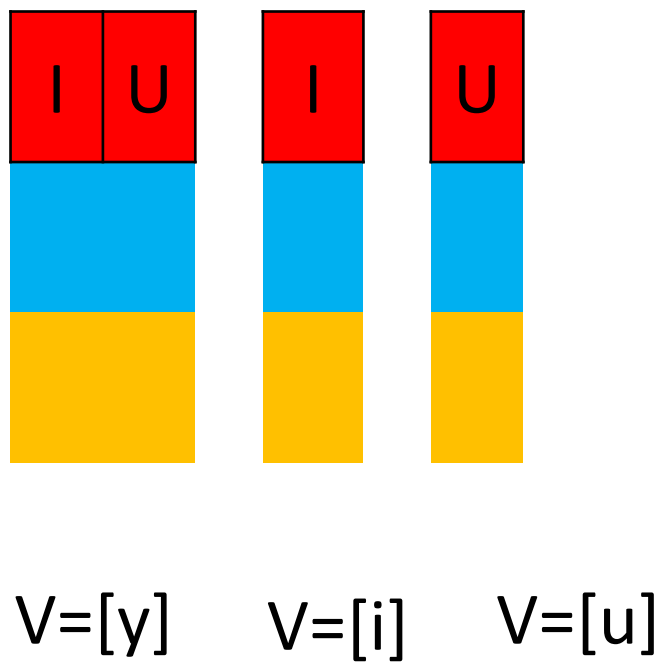
IU-jazyk

*IU-jazyk

barva

rezonance

frekvence

Predikce

*IU-jazyk: omezení na kombinaci I a U by mělo platit pro V i C

palatalizace = I-spreading: $C \leq I \leq V_I$

*IU-jazyk: !!! $C_U \leq I \leq V_I$

Čeština: palatalizace

veláry

vlh[**ts**-e] <c-e>

su[**ʃ**-e] <š-e>

vlh[**k**-e]m

su[**x**-e]m

labiály

bl[**bj**-e] <b-ě>

pra[**vj**-e] <v-ě>

bl[**b**-e]m

prá[**v**-e]m

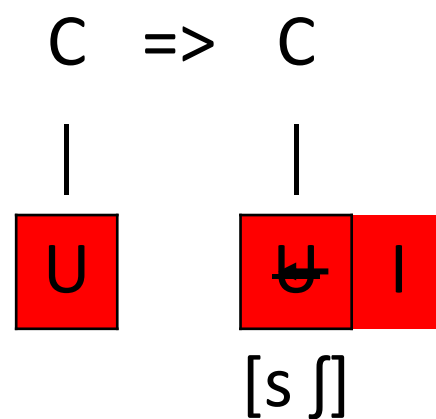
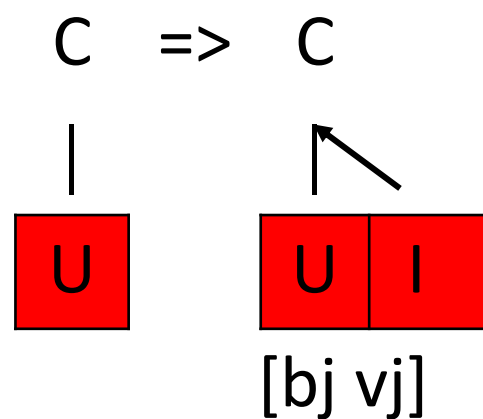
PAL: ✓

PAL: ✓

PAL: ✗

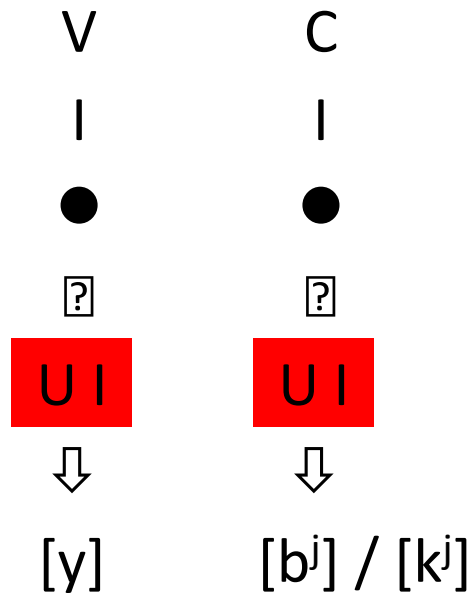
PAL: ✗

{s ʃ j} = C_{I/-U}

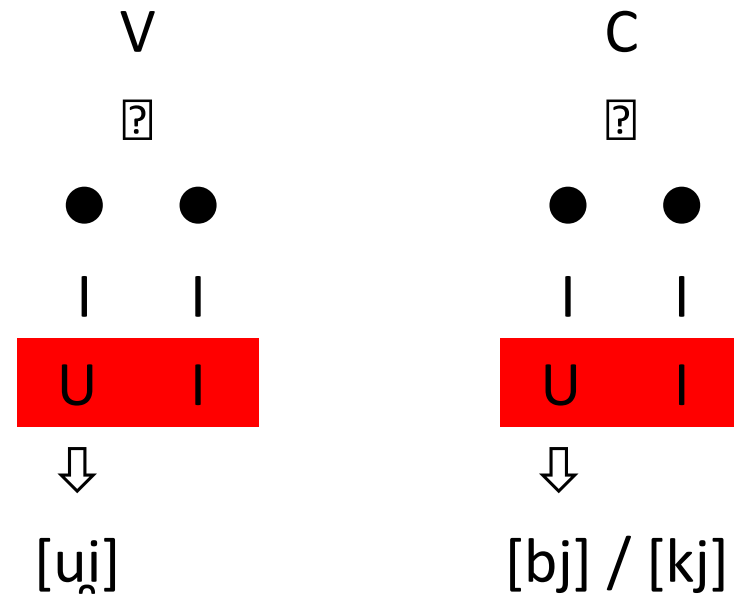
Element (I/U) – segment (●) – pozice (C/V)

IU-jazyk

= defaultní struktura
1 : 1 (segment : pozice)

*IU-jazyk

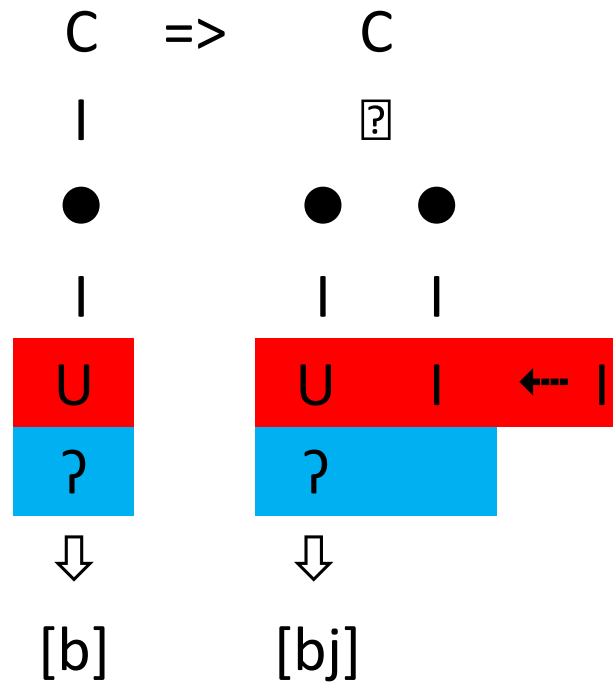
= afrikátová struktura
2 : 1 (segment : pozice)

Palatalizace: labiály vs. veláry

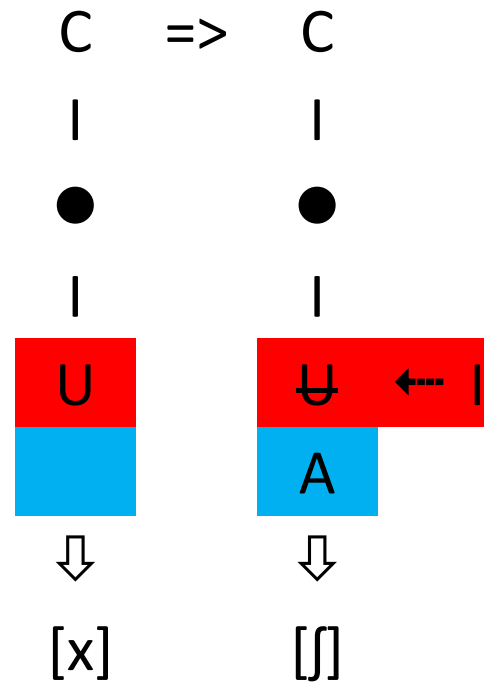
labiály: [b] => [bj]

<blb-ě>

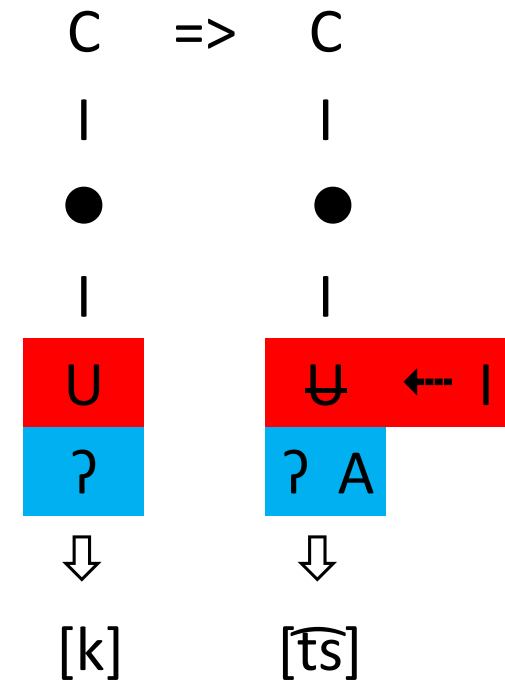
veláry: [x] => [ʃ]

<suš-e>

veláry: [k] => [t͡s]

<vlhc-e>

I = palatalizace, A = asibilace

Čeština: koronály

alveoláry postalv. palatály

okluzivy	t d	x	c ʃ
frikativy	s z	ʃ ʒ	x
afrikáty	ts	tʃ	x

t d	c ʃ
?	?
s z	ʃ ʒ
A	A
ts	tʃ
? A	? A

Prominence

stejné ingredience, ale různá struktura

[americký fotbal]ista
,hráč am. fotbalu‘

prou.dit
,plynout‘

[A I]
[s]

[? A I]
[t̥s]

americký [fotbalista]
,fotbalista z Ameriky‘

pro.udit
,projít uzením‘

[[A]I]
[ʃ]

[[? A]I]
[t̥ʃ]

Labiály vs. veláry

shoda: U-segmenty

rozdíl: síla elementu U

lexikální kontrast

p/b   v   k/g   x

[[?U] [ ]U]   [?U]   [U]

fonologické chování (palatalizace)

labiály: zachování prominentního U

veláry: nahrazení slabého U

Prominence a fonologické chování

Yukaghir (Kolyma)

3 střední vokály

o   A+U   [[A]U]

e   A+I   [[A]I]

ø   A+I+U   [[A I]U]

Maslova (2003)

o => o:/uo

e => e:/ie

ø => ø:/uo

Lexikální kontrast: centrální středomor. nář.

i	u		lɛd[i] (<i>lidi</i>)	m[u]j (<i>můj</i>)
e	o		l[e]d (<i>led</i>)	b[o]d[ɔ] (<i>bod-u</i>)
ɛ	ɔ	„široké“ ɛ ɔ	l[ɛ]d (<i>lid</i>)	b[ɔ]d[ɔ] (<i>bud-u</i>)

a

[I]	[U]
[[A]I]	[[A]U]
[[I]A]	[[U]A]
[A]	